

D. F. G.

DISSERTATIO ACADEMICA,

DE

OBLECTATIONE ET APPETITU
MENTIS, DE FINE IN MEDIA
TRANSLATO,

QUAM

CONS. AMPL. FACULT. PHIL. IN REG. ACAD. ABOENSI,

PRÆSIDE

MAG. HENRICO GABRIELE PORTHAN,

Eloqu. Prof. Reg. & Ord.

Publice examinandam sistit

CAROLUS REGINALDUS BRANDER,

Satacundensis.

In AUDITORIO MAJORI Die ~~XX~~ Octobris

An. MDCCLXXXIV.

H. A. M. S.

ABOÆ,

Impressa apud Viduam Reg. Acad. Typogr. J. C. FRÆNCKELL.

VIRO

Admodum Reverendo atque Præclarissimo,
DN. MAG. FRIDERICO REGINALDO
BRANDER,

Præposito & Scholæ Trivialis quæ Arctopoli floret Rectori
Meritissimo,

PARENTI INDULGENTISSIMO.

Non possum, PATER OPTIME, verbis, ut par est curæ paternæ magnitudinem exprimere, qua me usque a prima ætatula complexus benigne fovisti, quæque annis crescentibus, crevit semper. Nulli labori, nulli contentioni ac operæ pepercisti, quæ ad mentem meam docendam, ad bonarum artium studium excitandum & adjuvandum, ad animi utilibus præceptis imbuendum, ad salutem meam fundandam & muniendam, pertineret. Beneficia igitur a TE mihi præstita tot tantæque memoria revolvens, non possum non & summæ adfici pietatis affectu, & quam sim gratiæ, non modo re, sed etiam prædicatione, digne persolvendæ impar, vividissime cernere. Cum tamen nihil vel spectare TE vel a me expectare sciam, nisi pios voluntatis motus, his peccatis perpetuo calebit; quos cum publice testandi nulla mihi hæcenus occasio esset, hanc quæ nunc mihi offertur arripio lubens, pagellasque exercitii gratia editas, pignoris instar & indicii gratissimæ ac piissimæ mentis, TIBI confesco. Recipias hoc munusculum, humillime rogo, non ut mercedem beneficiorum, quæ nulla a me præstari potest, sed ut primitias laboris & impensæ in me instituendo insunt. Deum immortalem supplicibus precibus orare non desinam, ut TE, PATER OPTIME, saluum sospitemque usque ad seram senectutem servet atque tueatur, omnigenaque felicitate ornatum prosperet ac beet! Ita animo reverentia filiali & obsequio ferventi, vovet

PARENTIS INDULGENTISSIMI

Filius obedientissimus
CAROLUS REGINALDUS
BRANDER.

§. I.

Quamvis extra controversiam positum censerī videatur debere, humanæque naturæ diligentior consideratio evidenter doceat, amorem sui, sive nīsum hominis naturalem in suam quærendam voluptatem ac felicitatem, primum quasi esse momentum ad agendum nosmet impellens, fontemque omnium reliquarum voluntatis nostræ inclinationum, cupiditatum & studiorum; non pauci tamen, conclusionum & consuetudinum quorundam, sponte hinc fluentium, formidolosa specie territi ac conturbati, tam facili claræque veritati assensum præbere non auferunt. Experientiæ nempe illam adversari putarunt, aperte ostendenti, multos studiose, scientesque ac volentes, interitum ipsos sibi accelerare, iisque contraria plane appetere & sectari quæ sibi utilia, salutaria, imo jucunda sint, in perniciem suam ita sponte ruentes: alios adminicula amplecti adjumentaque, felicitati suæ promovendæ illa quidem utilia, sed longe majori tamen hæc ardore pervicaciorique studio adamare & appetere, quam quod vere mereantur; imo æque studiose homines his rebus non raro inhiare, postquam ad eam, quam antea, voluptatem obtinendam ultra nihil conferunt, quin cum aperte ei repugnant. Unde concluderunt, voluptatis atque felicitatis suæ studium perpetuum homines non animare, multo minus unicum esse aut præcipuum, quo impellantur & regantur. Qua ducti opinione, opus esse porro existimarunt, ut *plures, diversi plane & independentes a sese*

A

sefe invicem, cum homine nasci nifus animi statuerentur; quorum ope, ingenia moresque hominum adeo varii, possent explicari. Tantum vero abest, ut scientiæ Psychologicæ hoc consilio bene consulere, ut longe potius difficiliorem, confusio-rem, magisque complicatam de natura ac propensionibus mentis doctrinam redderent. Alii contra, recte quidem hominem perpetuo duci suæ cblectationis felicitatisque studio autumantes, in aliud lapsi extremum, efficere ex laudato supra axiomate conati sunt, eum ad actionem quamlibet suscipiendam nullo omnino alio sensu impelli, neque in agendo quicquam aliud appetere aut spectare, nullis unquam nobilioribus moveri aut dirigi rationibus, quam *proximo suæ voluptatis commodique respectu*: unde omnem generi nostro veram virtutem, magnanimitatem & laudem penitus abjudicantes, turpibus valde atrisque coloribus humanitatis imaginem depictam nobis stiterunt; primum & originarium quasi actuositatis nostræ fontem, cum immediatis actionum quarumcunque motivis, (ut loqui moris est), confundentes, atque systema hinc tetrum illud condentes, quod non verius quam salutaris ac gratius videri humanitatis debet amicis, rem accurate pensitantibus (a). Ad falsas hujusmodi, ineptas, & perniciosas opiniones removendas, indolemque animi nostri rectius cognoscendam, non parum facit doctrina, vulgaribus nostris Psychologis parum vel nota vel tractata, de *Translatione assensus*, approbationis, delectationis & *appetitibus nostri*, (ut etiam e contrario *displicentiæ & aversionis*), de *fine* nobis proposito, in *adminicula*, subsidia atque adjumenta, (*media* vulgo dicimus), quæ apta ei attingendo comodaque reperimus; sine ipso, principali delectationis illius appetitusque causâ & ratione, interim pla-

(a) Ad hanc rationem nimis inclinat celebris auctor noti libri *de l'Esprit*; cfr. *Disc. III, Ch. IX-XIV.*

plane nihil spectato (b). Quare argumentum delecturi, in quo explicando vires ingenii periclitaremur, hoc præcipue sese nobis considerandum commendavit; non dubitantibus, quin benevolam mitemque censuram L. C. in adolescentis immaturo conatu sit exerciturus.

§. II.

Quum mens ad finem attingendum conatuum suorum summum, delectationem puta, atque felicitatem consequendam veram atque stabilem, non solum adjumenta mediaque appetere necesse habeat, sæpe plura, sed multas quoque ille plerumque partes complectatur, sæpeque procul absit, neque facile neque celeriter attingendus; adeoque plures fere opus sit intermedios subordinatosque (ut loquuntur) fines petere, quo pervenire tandem ad ultimum queamus; quumque eos singulos, nonnisi aptorum ope subsidiorum assequi liceat: hinc patet, longam plerumque homini mediorum, paullatim adhibendorum, esse seriem instruendam & jungendam, ut voti sui fiat compos. Verum finita nobis est, artisque cancellis circumscripta, res nobis repræsentandi vis atque facultas; quare necesse habemus, imprimis quoties longior hæc series est, intelligentiam nostram sensim atque successive, (ut loquuntur), ad singulas applicare ejus partes, paullatimque ab una ad aliam meditando progredi. Quo fit, ut cum integram tamen hanc quasi catenam simul spectare oculisque mentis subicere non valeamus, adjumentis contemplandis, utpote propioribus, quorumque beneficio remotiorem illum attingi finem experti sumus,

A 2

aciem

(b) Illustrat hujus doctrinæ fundamenta egregie imprimis auctor præclari operis: *The Light of Nature pursued by Edward Search* (ABR. TUCKER) Vol. I. Part. II. ch. 18. &c.; ejus igitur vestigiis præcipue insistere, non dubitamus.

aciem præcipue flectamus, longinquiore illo scopo quasi e conspectu interim dimisso. Quod cum feliciter sæpe successit, omne tandem studium suum omnemque voluptatem, ad subordinatum huncce finem, aut ad subsidium hocce cupiditatis suæ explendæ, animus immediate transfert, nec raro scopi principalis, cujus attingendi causa hæc delegit, penitus obliviscitur. Assensus suus his adminiculis sæpe associatus, *consuetudinem* probandorum eorum parit, ac illum cum his indissolubili proximoque tandem nexu conjungit; quæ igitur placent, & quasi propter se, nulla finis remotioris interveniente cogitatione, apperuntur & æstimantur. Hinc sæpe, & plus quam par est quamque finis primum propositus poscit, (infinita interdum cupiditate), adamantur, & haud remissiori quam olim studio etiam tum desiderantur, cum per mutata rerum indolem nihil amplius ad finem istum conferunt obtinendum; quin cum ei vehementer obsunt, & damnum homini certissimum pariunt. Accedit, quod adminicula, ut finis eorum ope attingatur, sæpe vehementiorem ac constantiorem poscant animi vim iis adhibendis infusam, omnemque mentis curam & cogitationem ita occupent, ut nullam fere interim aliam rem spectare valeat. Eo igitur facilius, (inprimis si propria quoque aliqua valent illecebra), finis remotioris obliviscimur, mediaque appetitum nostrum, scopi primarii cogitatione ita vel exterminata vel obscurata, ad se totum pertrahunt, & consuetudine præterea accedente, metæ instar ultimæ, ad quam attingendam omnes conatus conferri debeant, animo sese nostro sistunt. (a) Quod maxime contingit,
cum

(a) Intellectus nostri assensus & fides, simili ratione ex præmissis conjici solet in conclusionem, ita ut illis etiam e mente elapsis, huic adherens remaneat; quod magnam quidem nobis in vita utilitatem adfert, sed multos etiam errores progenerat, cum propositiones sæpe repetitæ, auditæ, & inculcatæ, (nullis licet subnixæ argumentis) ex hæc

cum sæpius, ut fit, ad plures variosque voluptatis suavis-
oris fructus percipiendos eadem nos adminicula adjuva-
runt, quæ vix alio quam mutuato ex illorum indole hoc
colore tincta, nobis deinde adparent. Unde ingrati pri-
mum labores, sæpe nobis jucundi postea fiunt; fructuum
quos pepererunt dulcedine compluries gustata. Sensuum
perceptorum vividitas & vehementia, eandem quoque
quam frequentior repetitio & longioris temporis consue-
tudo, interdum in animis humanis vim, ad media qui-
bus accelerati nobis sunt, per totam haud raro vitam
vel concilianda vel odiosa reddenda (etiam cum eandem
jam non habituri sunt effectum), haud raro exercet. Quæ
omnia ostendunt, quam arctam hæc ratio, cum maximi
momenti illa de *Associatione Idearum* doctrina, cognat-
ionem habeat: quæ cum neque a Physicis causis, (in
organorum illorum subtilissimorum natura & conforma-
tione, quorum ministerio mens in operationibus suis u-
titur, quærendis), sit omnino independens; simul hinc col-
ligere licet, neque *Translationem appetitus*, quam consi-
deramus, corporeo mechanismo nulla ex parte deberi:
ita tamen, ut etiam in mente ipsa, nexu idearum sua-
rum huic rei favente, haud raro peragi videatur.

§. III.

Inter tria præcipua cupiditatum genera, quæ homini
tribuuntur, *Voluptatis studium, Avaritiam & Ambitionem,*

A 3

(sin-

sola ratione fidem nostram haud raro acquirant, nesciorum unde illas
hauserimus. Plurimæ etiam quæ per se clara & connata vulgo pu-
tantur veritates, non alia viâ ad hanc evectæ sunt dignitatem; demon-
strationum nempe quibus nobis sese comendarunt, & modis quo illas
arripimus, obliti, semper animo nostro obversatas fuisse putamus.
Hinc etiam evenit, ut adeo sæpe homines nuda *verba cogitent, propo-*
sitionesque mente vacuas defendant; translatò nempe assensu suo in ver-
ba, sæpe audita, & in formulas sæpe usurpatas, putant subesse iis at-
que pereceptam a se fuisse, quam tamen non animadvertunt, mentem
& sententiam.

(singulis his vocibus in significatione media, seu indifferenti sumtis), concedendum omnino esse Philosophis *Cyrenaicis* & *Epicureis*, nec non HELVETIO fatemur, primam, scilicet *Voluptatis*, solam connatam homini esse, sive quasi originalem; utpote quæ immediate sensus afficiat nostros: ambæ reliquæ adventitiæ, & Translationis ope ortæ sunt. *Avaritia* ortum debet experientiæ, *opum* & *pecuniarum* usum ac necessitatem ad voluptates, commoditates, & vitæ subsidia quæcunque comparanda, demonstranti; quam vim nisi haberent, nemo iis pretium statueret. Hæc igitur cupiditas nobiscum haud nascitur; quare videmus, quam parum infantes illa ducantur, & quam facile pecunias e manibus dimittant. Qui autem educationis & experientiæ ope hoc studium non addiderunt, per omnem vitam prodigi manent. Hinc liquet, cur omnes homines pecuniam plus minus ament, & lubenter eam accipiant, curque nemo facile illam honeste oblatam repudiet; quum sciant, illam explendarum cupiditatum quarumcunque adminiculum esse potentissimum: quæ ejus cupido quorundam animos, (modo jam explicato), sensim ita occupat, ut illa etiam ipsa desideria naturalia, quorum explendorum causâ primum adscita fuit, opprimat, & sola in homines imperium sævissimum turpissimumque exerceat. Ratio hinc simul patet, cur ii maxime, quibus ab ineunte adolescentia cum paupertate, inopia, necessariique victus & cultus comparandi magnis difficultatibus fuit conflictandum, magis etiam ad avaritiam propensi vulgo sint, quam qui rerum omnium copia semper adfluxerunt. Honoratiorum itaque civium & divitum liberi, ad prodigalitatem proniores sunt; quod pecunia iis non deesse solet, neque ut ei parcant opus sibi esse putant, neque etiam sua illam opera acquirere cogantur; præterea aliæ eorum cupiditates tam larga plerumque subsidia & alimenta nanciſcuntur, ut avaritiæ studio

dio facile superiores evadant. Contra autem, quem exhausta, necessariae sibi pecuniae parandae causa, molestia pretium nummo statuere docuit, nec non cujus conditio & locus in civitate talis est, ut mature videat omnem fortunam suam, potentiam & dignitatem, a pecuniae suae magnitudine praecipue pendere; facile pecuniae aestimandis adeo advescit, tantumque interdum illarum concipit amorem, ut nihil aliud, quam illas diligentissime corradendas & custodiendas, mens sua aut spectet aut cogitet; ut sibi sponte ipse omnes non modo vitae voluptates & commoditates, sed necessaria quoque ejus tolerandae subsidia deneger; ut neque famae neque gloriae, neque dedecoris, neque contumeliae ullam fere rationem habeat, nec hominum tantum judicia, risum & sales contemnat, sed neque conscientiae etiam, neque religionis, ullo moveatur sensu; ut labores nullos recuset, molestias nullas subire reformidet, imo vitae pericula gravissimasque nonnunquam poenas sibi imminentes non pertimescat, ubi opum cumularum latior sibi spes affulserit. Adeo curare nihil omnino aliud videtur, quam ut dives moriatur! (a). Gaudium suum hinc omne pendet; in cerebri sui systemate cum nullo alio idearum genere, quam quod ad questum & opes pertinet, sensus voluptatis esse conjunctus & connexus videtur. Cum igitur pecuniam expensurus est, non sine maxima reluctantia & molesto aggritudinis sensu facere hoc potest; potentissimaque causa, ac vi fere & coactione opus est, (quoties celeris & majoris

(a) Te neque fervidus aestus

Dimoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum;
Nil obstat tibi, dum ne sit te ditior alter.

--- Populus me sibilat, at mihi plaudo

Ipse domi, simul ac nummos contemplor in aera.

HORATIUS *Sermon. L. I. Sat. I. v. 38, seqq. 64. seqq.*

joris lucri reportandi spes eum non impellit), ut carissimos e manu dimittat nummos.

§. IV.

Simili ratione, ex eodem fonte, *Ambitio* diversaque ejus genera oriuntur. Experientia primum magistra discimus, perpetuisque parentum, præceptorum, lociorum &c. admonitionibus nobis inculcatur, hominum de nobis judicia maximam vim in salutem nostram habere vel promovendam vel impediendam; has eorum opiniones, a damno nobis inferendo eos cohibere, ad favendum nobis impellere, ad auxilia nobis indigentibus præbenda permovere, docemur; exultationis igitur, laudis, famæ, gloriæ, honoris, auctoritatis, venerationis, acquirendæ, (ut adjumenti ad fructus voluptatis felicitatisque quoscunque percipiendos potentissimi) studium acre, hinc in nobis sensim enascitur; quo diutius diligentiusque feto, gloria & honores meta denique omnis nostri desiderii studiique evadunt: qui, quo sæpius impertiti homini fuerint, quo abundantius dulcedinem eorum gustaverit, quo plus sibi profuerint, quo securius iis confidere didicerit, quoque hinc eos vehementius desideraverit; eo justius sibi deberi putat, eoque ægrius iis potest carere. Ita totum sæpe hæc cupiditas animum tandem occupat, reliquis omnibus debilitatis, obumbratis, expulsis. Fortuna hominis, conditio, institutio, &c. maximum in his habent momentum. Pronum hinc est ad intelligendum, quomodo ambitiosus alia omnia, gloriæ vel honoris ac auctoritatis acquirendæ, maxime autem vitandi dedecoris, ignominie & probri causa, contemnat, vitæque commoditates, bona, voluptates, quin salutem, huic idolo suo immolet; cur cum idea gloriæ & honoris, sensus voluptatis & infelicitatis, cum idea contemptus, calamitatis

sem-

semper & tædii acerrimi sensus, in animo ejus indissolubiler associatæ sint? Optimates inprimis ac divites, eorumque filii, non possunt non teneriorem hujus rei sensum habere (a), quam homines ab infantia duriter ac contemtim tractati, quibus fructum ex faventi aliorum opinione minus uberem percipere licuit, quique humilior igitur abjectiorque sentire docentur: quamquam neque his indifferens tamen est, quid de se alii, ac præcipue æquales sui (inter quos ac sese æquioris juris communionem intercedere experti sunt) judicent. Hinc est, quod liberarum cives rerumpublicarum, gloriæ exquisitori plerumque tangantur sensu; (quod scilicet benigna civium suorum judicia diligentius respectare, opus habent); despotico contra subjectis imperio, potentiorum emendicasse gratiam, fere sufficit; & sic porro: innumeriorum enim hæc doctrina consecratorum ferax est. Neque alio modo commodius mirabile illud problema explicari potest, cur homo vitæ suæ omnem felicitatem, quin vitam ipsam, pro nominis sui immortalitate & gloria post mortem demum reportanda, quæ vanæ instar umbræ ad se pertinere non videatur, haud raro abjiciat? Violentus nimis hunc nodum secandi conatus est, si sui commodi & obtinendæ voluptatis physicæ cogitationi consilioque, ex HELVETII mente, hoc studium totum tribuas. Obliviscuntur autem homines *finis* hujusce remotioris, & penitus *medio* mentem totam sic advertunt, ac quasi insigunt, ut hoc pro conaminum suorum scopo

B

ulti-

(a) Ad vim *existimationis*, cujus studio homines ducuntur, intelligendam facit hæc TUCKERI observatio: *Ut ex voluptate pullulat utilitas, ita honor ex utilitate propagatur, & gradu remotior a radice progenitrice distat; ob quam causam sensus ejus innatus esse facilius putatur, quod origo ejus non tam facile investigatur; nunquam enim adolescit quamdiu parenti adhæret plantæ, nec antequam ex ea separata, surculi modo, suo sustinetur trunco.* SEARCH I. c. ch. XXIV. init.

ultimo amplectantur. Ad voluptatem commodaque sua respicientes, vel *Codrum* atque *Leonidam* morti se obtulisse, vel *Decios* pro exercitu suo sese devovisse, vel *Attilium Regulum* Carthaginem in captivitatem reversum esse, sana mente præditus credere nemo potest. Nec qui vel sensum oppugnare communem, vel vanis homines logomachiis ludere non instituit, quomodo hujusmodi paradoxis defendendis delectari queat, facile video (b).

§. V.

Quin ipsa *Voluptas*, intra sua pomœria, ab hoc Translationis imperio non est immunis. Namque non placent modo vehementius quæ sæpe nosmet delectarunt, ac placere pergunt, (saltem appeti ac desiderari), etiam cum nihil voluptatis ex iis sentire amplius valemus (a); sed multo quoque suaviore haud raro afficimur sensu quamdiu voluptatem quandam persequimur, quam cum illam attigimus. Nec *spes* modo, sed ipsum etiam *studium* boni persequendi, ex dulcedine ejus participat; ut plus nunquam delectationis ex arbore frugifera inferenda, plantanda, putanda, colenda, incrementisque ejus observandis, quam ex ipso fructu gustando homo percipit. Atque major est, in universum, voluptatis summa, quæ ex bono-

no-

(b) Translationi etiam debetur quod ambitiosi & honoris cupidi, *signa* existimationis externa, pro ipso judicio hominum favente, cupide amplectuntur, etiam cum sciunt ea ex animo nequiquam proficisci; quin ita avide & intemperanter, ita temere & inconsiderate illa haud raro expetunt, ut hac ipsa sua cupiditate offensionem & contemptum hominum excitent: & tamen non cessant stultam mentem vana hac umbra usque pascere.

(a) Voluptatum igitur servos acri studio delicias persequi videmus, quibus suaviter olim affecti fuerunt; sed quas inter, osecitantes, nullam nunc sentiunt voluptatem: non posse tamen iis carere sibi videntur, adeoque iisdem litare idolis, frustra licet, semper pergunt.

norum, quæ petimus, expectatione, quam ex eorum fruitione, hominibus contingit. In his autem omnibus Translationis magnas esse partes, quæ sensum voluptatis in fine demum seriei idearum ac rerum illuc ducentium positum, cum proximis mediis communicat & conjungit, negaturum puto neminem.

§. VI.

Multæ præterea aliæ hominum cupiditates & studia hinc intelligi & explicari commode possunt; ut neque immediato voluptatis utilitatisque suæ respectui singula tribuere, neque primitivos plures animi humani nifus statuere opus sit. A veris itaque initiis profecti, (sui videlicet amorem unum esse primigenium mentis nostræ studium ponentes,) falsas inde conclusiones inferunt, qui ad omnem virtutem humanam calumniandam illis abutuntur. Utraque veritas, assumpta in auxilium hac de Translatione Appetitus nostri doctrina conciliari facile potest. Præcipue inimicæ istius humano generi Philosophiæ patet vanitas, si præclaram de *Sympathia animorum humanorum* doctrinam in memoriam simul revocemus; quam e suo isti systemate plane eliminant. Nos autem (utraq; præclara hac doctrina in auxilium vocata), nihil jam opus habemus, vel indubiis Historiarum testimoniis de amore Patriæ in quibusdam gentibus vehementissimo, pro qua vitam lubenter obtulerunt (a), refragari,

B 2

vel

(a) Neque Historia nostræ Patriæ tales ignorat Heroes, qui pro Regis salute occumbere non dubitarunt, quibusque visum

Dulce & decorum est pro Patria mori.

(HORATIUS Carm. L. III. Od. II. v. 13.)

Vel unum nominasse sufficiat Nobiliss. HENRICUM WREDE, de cujus heroico facto videatur Generos. v. DALIN *Svea Rites Hist. III. Del. II. B. 20. Cap. §. II.*

vel in talibus explicandis exemplis anxie nos torquere. Nec generosioris illius heroicæque amicitiae, quæ amicorum salutem suæ præfert, laudem minuere aut veritatem oppugnare, cogimur (b). Difficile autem intellectu est, quomodo homo, sui tantum commodi causâ suscipere omnia, quæcunque agit, dici ille queat, qui seipsum & suam utilitatem adeo non respicit, ut sui plane oblitus, de alterius tantum salute cogitare & laborare videatur. Sua salus tum menti ejus omnino non obversatur, multo minus sola eum ad agendum commovet. Sicut Sympathia hominem fortissimo sensu actum, omnino nullo suæ utilitatis respectu habito, ad opitulandum aliis hominibus sæpe impellit; ita etiam Translatio Appetitus efficere potest, ut studio suo virtutem complexi in ipsa propter se amanda subsistant, nec solum medii instar suæ utilitatis promovendæ non considerent, sed hanc in illa diligenda ne recordentur quidem, multo minus ad hanc præcipue animum intendant. Non negem, demonstrari Philosopho posse, virtutem omnium tutissime homines ad

(b) Talia amicitiae plura exempla adfert LUCIANUS in *Toxari*. Nec parum nostram firmat admirabilis hujus phaenomeni Psychologicæ explicationem, quod fervidiori hujusce amicitiae conjunctio non nisi inter illos fere homines locum habuit, quos (præter ingeniorum & animorum honestorum similitudinem) communia pericula, labores ac molestiae communiter toleratæ communique conatu superatæ, confociarunt, atque amici opem maximi æstimare docuerunt, (inter fortunatos enim, quibus ex voto omnia fluunt, talis amicitiae exemplum vix reperias): qualis conjunctio, si a teneris præterea annis incepit, diuque continuata fuit, non potest non Translationem perfectiorem efficere, amicitiaeque felicitatem, & ejus de nobis opinionem, metæ instar omnium consiliorum & conatuum nostrorum animo tandem objicere. Dubium igitur non est, quin ab amore sui omnis amicitia ultimos natales repetat; sed æque indubium est, minus tamen commode affirmari, eandem nunquam a sui commodi studio esse immunem, verum nos semper in amicis nostris amandis nosmet ipsos, nostramque utilitatem, uno vel alio modo respicere.

ad felicitatem ducere obtinendam; sed longa sæpe ratio-
ciniorum serie opus est, multis ac subtilibus observatio-
nibus firmanda, ut Epicurea præcipue ratione, Religio-
nis ope seposita, hoc doceatur (c): vulgus talis demon-
strationis vim agre capit. Sapienter igitur & benefice
subtilis hujusmodi rationis loco natura Translationis mo-
rem mentibus nostris concessit, utpote quarum perspicua
intelligendique vis tam arctis coërcetur cancellis! Re-
gi homo magis sensationibus & phantasiæ repræsentatio-
nibus, quam ideis distinctis solet; tortius his & efficaci-
us, illæ in nos agunt: igitur cum remotioris loco finis,
proprior medii idea nos movet & stimulat, alacrius vi-
am ingredimur, diligentiusque iter conficimus. Faten-
dum quidem est, sapissime hunc morem in errores nos-
met periculosos & perniciosos impellere; sed hoc, obse-
quiose *rationem* subinde consulendo, ac sollicitæ & sapi-
entis, quantum fieri potest, ope cavendum est educa-
tionis: cujus itaque hinc necessitas manifestissime simul
patet. Quæ media nobis in pueritia & adolescentia, ut
præclara atque maximi in salutem nostram momenti, i-
dentidem commendantur, laudantur, inculcantur, vel
sponte sese contemplanda sistunt, ita ut nec aliter spe-
ctari, nec alia prædita facie formaque a nobis cerni
queant; ad quæ igitur amplectenda & appetenda diligen-
ter impellimur; quorum studium frequenti usu & re-
petitione consuetudinis in nobis vim obtinet: ea finis in-
star consiliorum & conatuum nostrorum summi, non
possunt non animis tandem nostris repræsentari. Quod
idem de rebus quæ ut ingrata, odiosa, noxiæ, spectan-
dæ nobis sedulo exhibentur, ratione contraria valet. Sic
per educationem vel neglectam, vel pravam, ad perni-
ciem suam maturandam, in quam omni tum nisu ruunt,

B 3

ho-

(c) Vid. SEARCH l. c. Ch. XXVII-XXXVI.

homines impelluntur. Sic ad sapientiæ contra, honestatis & virtutis studium graviter urgendum, (ni infaustæ interveniant circumstantiæ, simili vi contra nitentes), feliciter adduci possunt. Colophonis loco TUCKERI grave hoc iudicium, (latine redditum) adjicimus: "Multa alia possunt adduci exempla, quibus ostendi queat motivorum nostrorum unum alterum generare, liberos hosce manere superstites, mortuis parentibus suis atque oblivione datis, & nonnunquam viperarum progeniei similes, eos interimere e quibus nati sunt. Multa progenitorum horum motivorum, auctoritatem acquirunt eam, ut nobiscum nata esse credantur, idque etiam ab hominibus attentis & litterarum studio deditis: Melchisedeci instar vulgo patre carere & matre putantur, quod eos habuisse in commentariis mentis nostræ commemoratum non reperimus. Sed exacto & integro instituto examine, impossibile non sit originem eorum investigare, & forsitan ostendere motiva quæ maturioribus annis ad agendum nos impellunt, cuncta, exceptis sensationibus voluptatis & doloris sive appetituum nostrorum naturalium vel acquisitorum, e genere esse translato. Per hunc rivulum ad nos affluerunt & ilapsi sunt, plerique nostri gustus, inclinationes, opinionēs, sensus morales, ictus conscientiæ, obligationes, impulsus phantasiæ, studium certarum artium & quæstum, amor ludorum & delectationum varii generis, respectus famæ & existimationis, consilia & rationes prudentiæ, virtutes & vitia, ac in universum omnia illa studia aut remotiorum aut præsentium scoporum attingendorum, quæ occupationes virorum a puerorum lusibus discriminant." (d)

